

Möjliggör för alla förtroendevalda att utföra sitt uppdrag

Skrivelse av Karin Wanngård (S) och Clara Lindblom (V)

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Skrivelsen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Karin Wanngård (S) och Clara Lindblom (V) har lämnat in en skrivelse till kommunstyrelsen, i vilken Lisa Palm (Fi) instämmer. I skrivelsen framförs att Stockholms stad ännu inte tillfredsställande kunnat lösa möjligheten för förtroendevalda att delta på digitala möten varken för kommunfullmäktige, nämnder eller styrelser. Äldre ställs utanför det politiska arbetet och i praktiken politiskt inflytande. Avsaknaden av en fungerande digital mötesstruktur som möjliggör för alla valda att delta på lika villkor innebär en strukturell diskriminering av äldre och andra personer i riskgrupp.

I skrivelsen föreslås att kommunstyrelsen senast vid sammanträdet den 28 oktober 2020 beslutar om förslag på bindande riktlinjer för stadens alla nämnder och styrelser. Riktlinjerna ska möjliggöra för alla förtroendevalda att utöva sitt uppdrag på lika villkor samt att dessa riktlinjer ska vara implementerade senast den 1 januari 2021.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret lyfter fram att det föreligger goda förutsättningar för distansdeltagande för ledamöter i nämnder och styrelser samt att arbete pågår för ett utvecklat genomförande av fullmäktige.

Mina synpunkter

Coronapandemin förändrade år 2020 förutsättningarna för hur våra demokratiskt valda företrädare har möjlighet att delta och utföra sina uppdrag. Jag förstår skribenternas andemening och vill uttrycka min sympati till alla förtroendevalda som känner frustration över situationen.

Det är däremot inte rimligt eller möjligt att som skribenterna efterfråga att kommunstyrelsen senast en vecka efter inlämnad skrivelse beslutar om bindande riktlinjer, särskilt inte i ett sådant här känsligt och komplext sammanhang.

Sedan denna skrivelse inkom har vi kunnat läsa och lära oss om ytterligare svårigheter med en fungerande och juridiskt säkerställd teknik för digitalt deltagande, runt om i landets fullmäktigeförsamlingar. Det har därför varit nödvändigt att inte göra något förhastat som skulle riskera att exempelvis beslut senare ogiltigförklaras.

Under det senaste året har trots allt den digitala utvecklingen i stadens verksamheter påskyndats. Dock ställer distansdeltagande höga krav för att kunna uppfylla just kriterierna för lika villkor, liksom vara juridiskt tillåtet. För nämnder och styrelser finns rättsliga förutsättningar och rekommendationer, om bland annat teknisk utrustning i möteslokal och avskildhet för deltagarna. Tjänstgörande vid fullmäktige måste bland annat kunna se och höra varandra med god ljud- och bildkvalitet samt ta del av handlingar som delas ut under mötet samtidigt som obehöriga inte ska kunna ta del av sekretessärenden. Om genomförandet brister i förhållande till kommunallagens krav kan beslut som fattats vid sammanträdet komma att upphävas vid en laglighetsprövning.

Vidare görs just nu tester av system som skulle kunna användas för frågestunder och interpellationsdebatter.

För redogörelse av riktlinjer och kring praktiskt genomförande hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Skrivelsen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Stockholm den 10 mars 2021

ANNA KÖNIG JERLMYR

Bilaga

Skrivelse om att möjliggöra för alla förtroendevalda att utföra sitt uppdrag

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Karin Wanngård, Jan Valeskog, Emilia Bjuggren och Kadir Kasirga (alla S) och borgarrådet Clara Lindblom (V) enligt följande.

Pandemin har fått stora delar av samhället att påskynda den digitala utvecklingen. När vi inte ska träffas fysiskt samtidigt som många människor arbetar hemifrån ökar kraven på fungerande digitala lösningar. Troligtvis kommer många digitala verktyg och nya arbetssätt bidra till ett bättre och mer effektivt arbetsliv även efter pandemin när samhället återgår till ett nytt normalläge.

Att de digitala verktygen och mötesformerna i Stockholms stad har utvecklats sedan denna skrivelse lämnades in i höstas är välkommet. Tyvärr tog det mer än sex månader innan stadens nämnder och styrelser kunde genomföra digitala möten på ett fungerande sätt, men vi är i alla fall glada att så sker numera. Idag fattas dessutom beslut om att även sammanträden med kommunstyrelsens utskott ska kunna genomföras digitalt. Det är obegripligt varför detta beslut dröjt så länge men vi får som sagt glädjas över att så i alla fall sker.

Tyvärr återstår mycket att önska kring stadens högsta beslutande organ, kommunfullmäktige. Vi har under lång tid påpekat orimligheten i att många förtroendevalda i praktiken utestängs från sitt uppdrag på grund av att de befinner sig i riskgrupp. Någon lösning för deras möjlighet att delta på kommunfullmäktiges sammanträden är ännu ej i sikte. Vi är väl medvetna om de juridiska svårigheterna men har samtidigt stort förtroende för de digitala och tekniska möjligheterna. Globalt går teknikutvecklingen blixtnabbt för att anpassa samhället inför det nya normala. Stockholms stad kan och bör vara en del av den utvecklingen. Att något är svårt är inte skäl nog ge upp.

Staden måste ta höjd för att det kan finnas behov av digitala möten under lång tid framöver. Vi kan inte förvänta oss att kommunfullmäktiges 101 ledamöter kan sammanträda som vanligt i närtid. Även om vi naturligtvis hoppas att vaccinet ska göra tillvaron mer normal måste planeringen utgå från att digitala kommunfullmäktigemöten kan komma att behövas även i framtiden. Att säga att de tekniska lösningarna ännu inte finns får inte vara likvärdigt med att sluta leta. Vi är glada att interpellationsdebatt och frågestund nu ska kunna genomföras digitalt men vi är inte nöjda förrän en fullt ut fungerande digital lösning finns på plats.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Karin Wanngård, Jan Valeskog och Emilia Bjuggren (alla S) och Rashid Mohammed och Sara Stenudd (båda V) med hänvisning till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) med hänvisning till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Karin Wanngård (S) och Clara Lindblom (V) har lämnat in en skrivelse till kommunstyrelsen, i vilken Lisa Palm (Fi) instämmer. I skrivelsen framförs att Stockholms stad ännu inte tillfredsställande kunnat lösa möjligheten för förtroendevalda att delta på digitala möten varken för kommunfullmäktige, nämnder eller styrelser. Äldre ställs utanför det politiska arbetet och i praktiken politiskt inflytande. Avsaknaden av en fungerande digital mötesstruktur som möjliggör för alla valda att delta på lika villkor innebär en strukturell diskriminering av äldre och andra personer i riskgrupp.

I skrivelsen föreslås att kommunstyrelsen senast vid sammanträdet den 28 oktober 2020 beslutar om förslag på bindande riktlinjer för stadens alla nämnder och styrelser. Riktlinjerna ska möjliggöra för alla förtroendevalda att utöva sitt uppdrag på lika villkor samt att dessa riktlinjer ska vara implementerade senast den 1 januari 2021.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 februari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Rättsliga förutsättningar för distansdeltagande vid fullmäktige- och nämndsammanträden

Kommunallagen ger möjlighet till distansdeltagande vid fullmäktige- och nämndsammanträden om fullmäktige beslutat att så får ske. Genom beslut i Stockholms kommunfullmäktige den 23 mars 2020 ändrades fullmäktiges arbetsordning och nämndernas reglementen så att möjlighet nu finns att delta på distans när särskilda skäl föreligger. Ordföranden avgör, efter samråd med vice ordförande, om distansdeltagande får ske.

För att få delta på annan plats än sammanträdeslokalen krävs enligt kommunallagen att det sker genom ljud- och bildöverföring i realtid och att alla deltagare ska se och höra varandra och delta på lika villkor. Det innebär att de som är närvarande i sammanträdeslokalen måste kunna se den distansdeltagande ledamoten, och denna måste också kunna se samtliga andra deltagare. Om flera ledamöter deltar på distans måste även de kunna se varandra. Lika villkor innebär att ljud- och bildöverföringen måste vara stabil och av hög kvalitet. Om bild- eller ljudkvaliteten försämras eller förbindelsen bryts måste sammanträdet avbrytas tills en förbindelse av sådan kvalitet har återupprättats att alla åter kan sägas delta på lika villkor. Den som deltar på distans måste även ha möjlighet att ta del av handlingar som delas ut vid sammanträdet och fullt ut delta i avgörandet av ärendena. Distanslokalen måste också vara så beskaffad att obehöriga inte kan ta del av handlingar, bild eller ljud. Om känsliga eller sekretessbelagda uppgifter kommer att hanteras bör sådana ärenden endast hanteras vid fysiska möten.

Om genomförandet av sammanträde med distansdeltagande brister i förhållande till kommunallagens krav kan beslut som fattats vid sammanträdet komma att upphävas vid en laglighetsprövning. Förvaltningsrätten i Luleå upphävde i dom den 22 januari 2021 beslut av kommunfullmäktige i Luleå då kraven på distansdeltagande inte ansågs uppfyllda. Bristerna

bestod bl. a. i att distansdeltagande ledamöter inte kunde se i sammanträdeslokalen fysiskt närvarande ledamöter utöver den som befann sig i talarstolen samt presidiet.

SKR har skickat en hemställan till finansdepartementet om att regeringen bl. a. ska ta initiativ för att förtydliga de rättsliga förutsättningarna för deltagande på distans vid kommunala sammanträden.

Tekniska förutsättningar

Stockholms stad har under många år haft en grundläggande infrastruktur för digitalt arbete. I mars 2020 ökade behovet av distansarbete kraftigt, varvid den tekniska kapaciteten och licenser m.m. fick utökas i stor omfattning. Kapaciteten för distansarbete, distansundervisning etc. har därefter följts, anpassats och sammanställts veckovis under 2020 och 2021.

För digitala möten har i huvudsak stadens befintliga mötesverktyg använts - Teams för stadens pedagogiska verksamheter och Skype för övriga verksamheter (förvaltningar och bolag). I och med den kraftigt ökade användningen har bl.a. en FAQ för Skype producerats under 2020 och presenterats på stadens intranät. Där återfinns svar på många av frågorna kring digitala möten.

Vad gäller digitala nämndmöten tog stadsledningskontoret fram en promemoria under våren 2020 som uppdaterats i tre versioner, var SKR:s rekommendationer för distansdeltagande vid fullmäktige- och nämndsammanträden beaktats. Den 25 maj 2020 förmedlades version tre av promemorian, inkl. en användarguide för gäst-anslutning i Skype, till bland annat nämndsekreterare och it-ansvariga inom staden. Denna version är fortsatt gällande och innehåller information om dels de rättsliga förutsättningarna, dels rekommendationer om den teknik som bör användas för ett väl fungerande nämndmöte. Dator eller iPads kan användas och i Skype tillåts så kallade gästkonton, där identifiering sker visuellt. Vidare framgår att möteslokalen ska ha en storbildskärm, kamera och bra ljud. Vidare bör ordföranden vid mötets öppnande använda den checklista som finns i promemorian, som exempelvis syftar till att säkerställa att mötesdeltagarna sitter i avskildhet. Stadsledningskontoret har alltså i maj 2020 förmedlat vad som gäller kring digitala nämndmöten och vilken teknik som behövs, men det är alltid ordföranden som avgör efter samråd med vice ordföranden om distansdeltagande får ske.

Det förekommer numera, i varierande omfattning, att ledamöter deltar på distans vid nämndsammanträden. Enligt uppgift fungerar sådant deltagande väl. De brister vid distansdeltagandet som medförde att Luleås fullmäktigebeslut upphävdes ska inte kunna uppstå förutsatt att de rekommendationer som ges i promemorian som nämns ovan följs.

Vad gäller digitala kommunfullmäktigemöten genomfördes ett praktiskt och tekniskt test den 5 oktober 2020. Testet skedde på en uppgraderad programvara, med kompletterande utrustning på plats i Rådssalen. Resultatet av testerna dokumenterades, värderades och presenterades för gruppledarna den 4 november 2020. Slutsatsen då på gruppleadmötet blev att ett digitalt kommunfullmäktige i Stockholm inte är aktuellt i närtid. För frågestunder och interpellationsdebatter pågår nu tester av system för digitalt deltagande.

Bolagsstyrelser

Kommunala bolagsstyrelser har inte motsvarande formkrav för sina sammanträden som fullmäktige och nämnder. Bolagsstyrelserna avgör själva om sammanträden ska hållas på distans t.ex. som telefonmöte eller videokonferens. Om känslig eller sekretessbelagd information avhandlas vid styrelsemöte på distans måste lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder vidtas för att skydda uppgifterna och säkerställa sekretessen. Även andra frågor såsom de tekniska villkoren i övrigt för deltagande måste hanteras även av bolagen.

Stadsledningskontoret bedömer sammanfattningsvis att det föreligger goda förutsättningar för distansdeltagande för ledamöterna i stadens nämnder och styrelser, och rekommendationer finns för hur den digitala närvaron ska genomföras. För kommunfullmäktige finns än så länge inte de tekniska möjligheterna för deltagande på distans, men tester pågår av system som skulle kunna användas för frågestunder och interpellationsdebatter.

